

‘Weinig problemen en weinig extremen gaan samen’

Herfstkalvende veestapel realiseert topproductie

De complete veestapel van Jürgen Hayer in de Duitse Eifel kalft in de herfst. Met behulp van veel eigen stieren weet de melkveehouder zijn koeien stevast op tijd drachtig te krijgen. Bijzonder is de combinatie met een zeer hoge productie. De zeventig koeien produceerden in 2011 gemiddeld 12.253 kilo melk.

De Duitse melkveehouder Jürgen Hayer (54) weet een seizoensgebonden afkalfpatroon te koppelen aan een zeer hoge productie. De inwoner van het plaatsje Niederscheidweiler in de Eifel laat al zijn dieren in de herfst kalven, wat betekent dat de vaarzen op een leeftijd van 24 maanden voor het eerst kalven, om vervolgens letterlijk elk jaar een kalf te brengen. Om de tussenkalftijd kort te houden, heeft Hayer naast inseminaties natuurlijk dekkende stieren nodig. Om Mortellaro-vrij te blijven, gebruikt hij daarvoor uitsluitend eigen stieren.

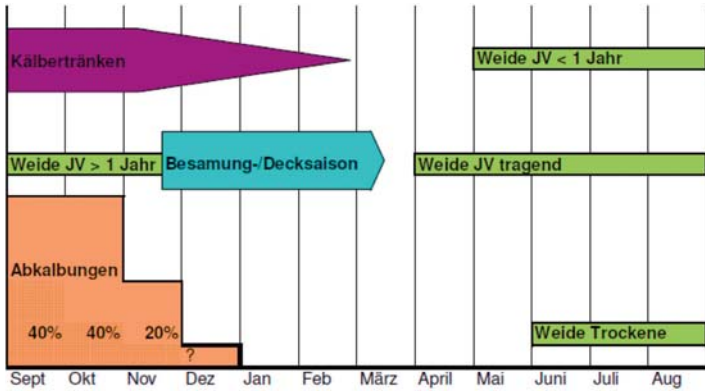
De veestapel produceerde in 2011 gemiddeld 12.253 kilo melk. De 22 vaarzen, waarvan 19 een eigen stier als vader hadden, produceerden 10.510 kilo melk. Dat Hayer er in slaagt zijn bedrijf op deze manier jaar in jaar uit rond te zetten – het bedrijf bracht al vier honderdtonners voort – verklaart hij voor een belangrijk deel door het gebruik van Triple-A. „Ik ben erg overtuigd van het aAa-systeem, het houdt overal rekening mee. De koeien kunnen de productie aan”, aldus Hayer. De Nederlandse aAa-analist Maurice Kaul analyseert er sinds 1999 de koeien en

stieren en haalde de veehouder over om op de jaarvergadering van de aAa-vereniging in Steenwijk afgelopen april zijn verhaal te doen ten overstaan van de Nederlandse gebruikers.

Engelse stal

Hayer vertelde zijn Nederlandse toehoorders dat hij in 1987 het bedrijf van zijn ouders overnam en vanwege de financiële situatie pas in 1995 een ligboxenstal bouwde. Daarbij ging hij overigens niet over één nacht ijs. Hij reisde naar Frankrijk, Nederland en Engeland

Copyright foto

De bedrijfsvoering wordt volgens een strak protocol rondgezet. De koeien kalven in de herfst en van 20 november tot 24 december worden de koeien geïnsemineerd. Daarna kunnen de koeien en pinken tot 15 maart drachtig maken. De kalveren, pinken en droge koeien worden geweid.

en besloot uiteindelijk een Engelse stal te importeren. „Het is een eenvoudige, tijdloze stal, die tegen minimale kosten is gebouwd en in drie weken is opgezet”, aldus Hayer. De ligboxen zijn ingestrooid met stro en de boxafdeling vormt tegelijkertijd de ondersteuning van het dak. Hayer heeft eigenlijk twee Engelse stallen, die met een stukje tussenruimte in elkaars verlengde zijn geplaatst. De stallen zijn niet onderkelderd en worden elke dag met de trekker uitgemest, de koeien gaan dan naar de uitloopweide. De mest wordt eenvoudigweg naar buiten en op een rooster geschoven, waardoor de dunne fractie kan uitlekken en van de dikke fractie wordt gescheiden. De dikke fractie (stromest) wordt vervolgens verder het erf op geschoven, terwijl de dunne fractie naar een silo wordt gepompt. „We hebben zelf stro en vaste mest is goed voor de bodemvruchtbaarheid”, verklaart Hayer zijn werkwijze.

Herfstkalvend

Halverwege de jaren negentig kruiste Hayer zijn roodbonte dubbeldoelkoeien in met zwartbonte Holsteins om de productie van toen nog geen 7.000 kilo per koe te verhogen. Waarbij moet worden aangetekend dat het destijds Hayers doelstelling was om met zo weinig mogelijk krachtvoer het quotum vol te melken, om zo de kosten laag te houden. Later kocht hij meer quotum en moest bij dezelfde stalruimte de productie per koe omhoog. Aanvankelijk probeerde Hayer uniformiteit te verkrijgen door slechts een enkele stier voor zijn hele veestapel te gebruiken. „Dat bleek niet te werken. De stier Belt bijvoorbeeld zorgde wel voor een productiestijging, maar niet voor uniformiteit.” In 1999 begon Hayer daarom met Triple-A. Jürgen Hayer blijkt een veehouder die open staat voor nieuwe dingen en niet schroomt ze op zijn bedrijf ook in praktijk te brengen. Zo werd hij in 2000 lid van de European

Dairy Farmers en bezocht hij Ierland. Hij maakte er kennis met het seizoensgebonden afkalfpatroon en besloot het concept over te nemen. Alleen besloot hij zijn koeien niet in de lente, maar in de herfst te laten kalven. Zo kon hij de koeien in de winter goed voeren en kwamen de koeien op het moment dat ze dreigden in productie te gaan zakken, in het voorjaarsgras. Vier jaar geleden besloot Hayer zijn koeien echter niet meer te weiden – ze beschikken nog steeds wel over een uitloopwei – omdat de koeien door de droogte hun hoge melkproductie niet konden vasthouden.

Tarwesilage

Alle koeien kalven in de maanden september, oktober en november, met een uitloop naar december. „Het voordeel is dat je de hele koppel optimaal kunt voeren en als het heet is, heb je geen verse koeien”, aldus Hayer. „Je kunt je focussen op één fase, er zijn nu bijvoorbeeld geen tochtige koeien, alles is gestandaardiseerd.” Hayer wijst erop dat het na de afkalperiode relatief rustig is, wat handig is met het oog op de voorjaarswerkzaamheden. De verse koeien krijgen een rantsoen verstrekt van hoofdzakelijk GPS (tarwesilage), aangevuld met graskuil, bierbostel en krachtvoer. Per kilo melk krijgt een koe maximaal 250 gram krachtvoer, een kengetal dat de veehouder nauwlettend in de gaten houdt. „Is het lager, dan is de productie niet op peil; is het hoger, dan wordt het te duur en heb je kans op pensverzuring.” Het kengetal wordt elke twee dagen met het ledigen van de tank gecontroleerd. Hayer weet dan exact wat er aan krachtvoer in gegaan en aan melk uitgekomen is. De tarwesilage wordt tegen het deegrijpe stadium aan geoogst (34 procent droge stof) en wordt in één werkgang gemaaid en ingekuuld. „Ze produceren er goed van; een rantsoen voor verse koeien moet snel zijn”, aldus de veehouder. In januari vervangt

snijmaïs geleidelijk de GPS en maakt ook perspulp deel uit van het rantsoen. In april is maïs de hoofdmoot en is de perspulp inmiddels weer uit het rantsoen verdwenen. Met deze werkwijze produceerde de veestapel in oktober 2010 gemiddeld 44 kilo melk per dag, om pas in april 2011 onder de 40 kilo melk per dag te zakken.

Productie nevenproduct

De zeer hoge productie van 2011 werd in 2012 niet helemaal gecontinueerd. Door winterdiarree was de productie van 12.253 kilo melk met 3,48 procent vet en 3,31 procent eiwit gezakt naar 10.903 kilo melk met 3,64 procent vet en 3,31 procent eiwit. Niet dat Hayer daar overigens wakker van ligt. „De hoge productie is eigenlijk een nevenproduct, de tussenkalftijd is veel belangrijker. Een productie van 12.000 liter lukt alleen als het optimaal loopt.” Ook de wat lagere gehalten noemt hij niet belangrijk. „Als de kilo's vet en eiwit er maar zijn.” Een gevolg van het seizoensgebonden afkalfpatroon is dat de vruchtbaarheid onder controle moet zijn. De afvoer onder de melkgevende dieren mag niet te hoog zijn, maar er mogen ook weinig opfokproblemen zijn, omdat alle dieren op een leeftijd van ►

Het jongvee wordt in een eenvoudige compoststal gehuisvest en heeft eveneens een vrije uitloop naar de weide.

Copyright foto

Copyright foto

Video

Bekijk ook de video over het bedrijf van Jürgen Hayer op www.melkvee.nl in het dossier Melkvee Magazine.

Er zijn twee Engelse stallen in elkaars verlengde geplaatst. Doorgaans staan de metalen deuren aan het eind van de stal open, zodat de koeien via het erf een vrije uitloop naar de weide hebben.

24 maanden moeten kalven. „Jeugdgroei is binnen dit systeem heel belangrijk. Daarom krijgen de jonge kalveren onbeperkt aangezuurde melk, tot wel 16 kilo per dag. Later, als ze genoeg kuil vreten, brengen we de gift terug tot 6 kilo per dag. Deze werkwijze heeft bovendien als voordeel dat we al onze biestmelk zo kunnen benutten.“ Een nadeel van het systeem noemt Hayer de gevoeligheid gedurende een bepaalde periode – met veel verse koeien en pasgeboren kalveren – voor bijvoorbeeld virusaandoeningen. „Bovendien moet het rantsoen goed passen; je krijgt geen tweede kans.“

Strak protocol

Om de dieren snel dragend te krijgen, voert Hayer zijn koeien aan het begin van de lactatie 600 gram mineralen per koe per dag, waaronder 250 gram kalk, 100 gram zout en magnesium. „Tachtig procent moet voor 30 november gekalfd hebben“, aldus de veehouder. Hij blijkt strak volgens een vast protocol te werken. „De koeien worden van 20 november tot 24 december geïnsemineerd, daarna gaat de stier er tot 15 maart bij. De pinken worden niet geïnsemineerd, maar meteen door de eigen stier gedekt.“ Hayer verkocht vroeger fokvaarzen, maar koopt tegenwoordig oudere koeien die niet op tijd drachtig zijn voor het leven. Hij molk eind 2011 veertig vaarzen aan, waarvan er 36 in september kaldden en vier in oktober. Van de veertig kaldden er 38 de afgelopen

herfst opnieuw. Overigens is het grote aantal vaarzen mede de reden waarom de productie het afgelopen jaar iets lager was dan het jaar ervoor. Acht oudere koeien waren de afgelopen herfst niet op tijd drachtig. In geval van een uitzonderlijk goede koe besluit Hayer ze soms een jaar door te melken. Niet dat zulke koeien in het najaar dan alleen in de melkstal staan. Omdat de afkalfperiode zich over een aantal maanden uitspreidt, wordt de melkstal 365 dagen per jaar benut.

Stierselectie

In 2012 werden er tussen 20 november en 24 december zestig koeien op het bedrijf geïnsemineerd. „Het is de bedoeling om zoveel mogelijk bloed van buiten te halen“, verklaart Hayer. „Het gebruik van eigen stieren is ontstaan als noodoplossing. Om alle koeien op tijd drachtig te krijgen, kunnen we niet buiten dekstieren. Maar ik wilde geen stieren aankopen, omdat we vrij zijn van de ziekte van Mortellaro en we de aandoening niet op ons bedrijf willen binnenhalen. Daarom zijn we zelf onze stieren gaan fokken.“ Hayer is bij de selectie van zijn stiertjes voor eigen gebruik uiterst strikt. „Ik heb het liefst dat een stiertje voortkomt uit een inseminatie, want dan is het ander bloed. Verder moet een stiertje uit een koelijn zonder stofwisselingsproblemen komen, moeten er geen problemen bij de geboorte zijn geweest en moet het stierkalf vanaf het begin vitaal

zijn. Ze moeten binnen een half uur staan en bij de koe drinken en niet te groot en niet te klein zijn. Ook mogen er geen problemen zijn bij de opfok en worden de stiertjes tot een leeftijd van zes maanden bij de koekalveren opgefokt. Zo leren ze zich binnen de kudde te gedragen“, verklaart hij.

Geen compromissen

Het strikte selectiebeleid was er niet van begin af aan. „Ik heb aanvankelijk te weinig stieren opgefokt en onvoldoende rekening gehouden met een stofwisselingsziekte als melkziekte. Ook heb ik klauwproblemen onderschat. Je ziet het allemaal in de nafok terug, evenals te zware kalveren“, stelt Hayer. „Een zwaar kalf gaat altijd weg, ook al is de moeder goed. Je moet geen compromissen maken.“ Hayer wijst op koe 289 – de koeien hebben geen namen – die ongetwijfeld op willekeurig welke fokveedag hoge ogen zou gooien. Ze heeft als afstamming een eigen stier (v. Ramos) x Formation x Lord Lily, is bijna acht jaar oud en bracht – logisch – elke herfst een kalf. Haar hoogste lijst resulteerde in 13.767 kilo melk met 3,42 procent vet en 3,31 procent eiwit. „Ze is een superkoe, maar geeft te zware kalveren en dus houd ik er geen stierkalf van aan.“ Naast alle andere voorwaarden moet een stierkalf voor de dekdienst ook voortkomen uit een 80 of 100 procent passende aAa-paring. „Je hebt homogene dieren nodig“, verklaart de Duitser. „Je wilt geen extreme stieren fokken en in de veestapel lopen dan

Jürgen Hayer met stagiair Simon Theisen.

Copyright foto

Bedrijfsgegevens

Jürgen Hayer (54) houdt met zijn vrouw Irene (48) een melkveestapel van ruim zeventig koeien. Ze hebben drie zoons, Lukas (22), Jason (21) en Silas (18), van wie het nog niet zeker is of er een opvolger tussen zit. Hayer boert in het plaatsje Niederscheidweiler in de Duitse Eifel, waar het met 600 millimeter regen per jaar vrij droog is. Op het bedrijf kalven alle koeien in de herfst. Desondanks wist de veehouder al een productie boven de 12.000 kilo melk te bewerkstelligen. Tarwesilage (GPS)

aan het begin van de lactatie blijkt een belangrijke rantsoencomponent. De koeien krijgen geen weidegang, maar beschikken wel over een uitloopweide. De droge koeien worden wel geweid, evenals het jongvee. Sinds 2011 wordt het jongvee in een compoststal gehuisvest, terwijl het melkvee in een eenvoudige Engelse stal met dichte vloer is ondergebracht. De koeien worden in een 2 x 5 stands visgraat melkstal gemolken. De dieren realiseren een celgetal dat varieert

Koe 289 is een dochter van een eigen stier (v. Ramos) en zou op een fokveedag zeer zeker niet misstaan. Bovendien maakte ze een beste lijst van 13.767 kilo melk met 3,42 procent vet en 3,31 procent eiwit. Ze is bijna acht jaar oud en bracht tot nu toe stevast elke herfst een kalf. Toch houdt Hayer geen stierkalf van haar aan, omdat ze te zware kalveren brengt.

Jürgen Hayer selecteert uit de eigen aanfok elk jaar zes à zeven stieren voor de dekkerij, waarvan hij er uiteindelijk twee overhoudt.

ook zo weinig mogelijk extreme dieren. We hebben bijvoorbeeld zo'n 100 tot 110 kalvingen per jaar en hebben het afgelopen seizoen slechts tweemaal de krik gebruikt. Weinig problemen en weinig extremen gaan samen."

Hayer wijst erop dat niet alleen de fokkerij bijdraagt aan een probleemloos afkalfverloop. De droge koeien worden op kali-arme grond geweid en daar bijgevoerd. „Bewegen is belangrijk."

Groepsgedrag

Hayer is enthousiast over het aAa-systeem omdat het rekening houdt met de verbanden tussen lichaamsdelen. „Naast een goede vruchtbaarheid en een hoge melkproductie zijn een stabiele stofwisseling, een hoge voeropname en een goede mobiliteit belangrijk. Alles hangt met alles samen", stelt hij. Hayer kijkt ook verder dan de individuele koe en wijst op het groepsgedrag. „Een attent karakter is belangrijk. Ik heb een hekel aan koeien die agressief zijn naar koppelgenoten. Ik let dan ook goed op hoe de potentiële dekstieren zich in de groep gedragen."

Elke herfst worden er zes à zeven nuchtere stieren aangehouden. De stiertjes van afgelopen herfst lopen bij elkaar in een groot strohok. Wat aan de dieren opvalt, zijn hun brede neuzen, hun attentheid en hun mobiliteit, gezien de soepelheid waarmee ze door het hok springen. Door hun breedte doen

ze zelfs een beetje 'FH-achtig' aan. Van het zes- à zevental blijven er uiteindelijk doorgaans twee over voor de dekkerij. En na één seizoen worden ook die weer verkocht, vaak ook voor de dekdienservice op andere bedrijven.

Oudere fokstieren

De veehouder probeert voor minimaal 60 procent passende paringen te zorgen en verdeelt de pinken daartoe in twee groepen, met in elke groep een stier. De aAa-code van de stieren weegt dan ook mee in de uiteindelijke selectie. Ook noemt Hayer het belangrijk om een stier achter de hand te houden, omdat ze bij het dekken soms achterover vallen. „Zo hebben we al eens een stier gehad die daardoor een tijdlang geblesseerd was. Uiteindelijk heeft hij het wel gereed en nog een aantal jaren op een ander bedrijf gedekt."

Van de 72 koeien hebben 48 een eigen stier als vader en 28 een eigen stier als grootvader. En hoewel Hayer bij een lage melkprijs het insemineren gerust een jaar durft over te slaan, gebruikt hij voor de bloedverversing ook fokstieren. „Daarbij gebruik ik alleen oudere fokstieren", klinkt het resoluut. „Hoe meer je weet, hoe meer je ook weet of een stier goed is." Bij de stierkeuze kijkt Hayer naar de afstamming en ook naar de foto. „Ik stel mezelf altijd de vraag of een stier een koe kan dekken. Ik heb zelf stieren, dus kan ik zien waar ze aan moeten voldoen. Verder kijk ik naar zaken als het

exterieur, de melkbaarheid en het celgetal." Opvallend genoeg kijkt hij nooit naar de productieaanleg. „Ik kijk naar de samenhang, dan komt het altijd goed."

Kruislingen

Hayer noemt het lastig om goede genetica te vinden en is voorzichtig bij het noemen van goede stieren. Stieren die hij voor november 2013 overweegt, zijn O Man, Radon, D Mason, Santana, Prince en de jonge KI Samen-stieren Navigator en Arkansas. „Bij mij is alles op productie gericht en niet op show", verklaart Hayer. Er zijn dan ook bloedlijnen die hij probeert uit te sluiten, zoals bijvoorbeeld Enhancer, Mascot en Luke. „Soms heb je slechte stieren, waarvan je de invloed generaties later nog merkt." Op het bedrijf lopen ook een aantal kruislingen. De Duitser is er echter niet enthousiast over. „Jerseys zijn te klein en kampen met een mindere vruchtbaarheid, Fleckvieh beschikt over een stabiele stofwisseling, maar heeft te veel massa en te weinig productie en Noors Roodbont heeft ook te weinig productie", heeft Hayer ondervonden. Maar hij houdt een slag om de arm: „Al heb ik misschien te weinig dieren om mijn uitspraken goed te kunnen onderbouwen." Hij experimenteert weliswaar graag, maar blijft nuchter en houdt zijn fokkerij simpel. Hij eindigt haast filosofisch: „Je moet geloven wat je ziet, zien wat er is en niet willen zien wat er zou kunnen zijn." ■

De koeien worden gemolken in een 2 x 5 stands visgraat melkstal.

tussen de 200 en 250. „Als de productie zakt, zakt het celgetal ook", heeft Hayer ervaren. Hij zet zijn koeien zes weken droog met droogzetters. De Duitser heeft nooit vee aangekocht. „We kopen alleen een beetje sperma." Om de koeien op tijd drachtig te krijgen, maakt hij gebruik van eigen stieren. Hayer wil zijn bedrijf graag vrij houden van Mortellaro en vee dat eenmaal over de dam is gegaan, komt dan ook niet meer terug. De veehouder

hanteert een uiterst streng beleid bij zijn stierenselectie, waarbij het aAa-systeem een belangrijke rol speelt. Hij bekaptte onlangs twintig koeien en er was er geen een met problemen. „Dat kan gebeuren als je geen concessies doet", stelt Hayer. Er gaan dan ook nauwelijks koeien voor de slacht weg. Het vervangingspercentage ligt beneden de 20. De meeste dieren die vertrekken, gaan voor het leven weg, omdat ze niet op tijd drachtig zijn.

